

„Kedves Kádár elvtárs!” ^[1]

Meghívások Kádár Jánosnak

„Kérem, értsenek meg jól. Minden hasonló tiszteletbeli tagságot elhárítok, mert ellenzek mindent, ami csak halványan is emlékeztet a „személyi kultusz” idején volt jelenségekre. A másik okom: kerülöm az üres formáságokat, s nem vállalom olyasmit, amiről tudom, hogy nem végezhetem el azt, amit erkölcsileg kötelezőnek tartok, és kötelezettség még a tiszteletbeli tagsággal is jár.”

Bevezető

A Kádár Jánoshoz kapcsolható dokumentumok között sok olyan levél található, amelyet magánszemélyek, egyszerű munkásemberek írtak Kádár Jánosnak, az MSZMP első emberének abban a reményben, hogy kérésük meghallgatásra talál. Az alábbi kilenc levél mindegyike meghívást tartalmaz valamilyen eseményre, amelyet a levélírók azzal a szándékkal írtak, hogy a párt főitkára elfogadja invitálásukat, s megtisztelti jelenlétével az éppen aktuális eseményt. Mi az, ami Kádár János személyén túl egyesíti e leveleket? Az, hogy az általa küldött válaszlevek minden esetben elutasító volt.

A Kádár Titkársághoz érkező levelek a Központi Bizottság Irodáján, illetve a Minisztertanács Titkárságán „landoltak”, ahol külön levelezési csoport működött. Ez a rendszer akár mintegy panaszirodaként intézményesült a Kádár-korszakban, a beérkező leveleket közvetlenül az ügyben illetékes miniszterhez vagy megfelelő szintű párt, illetve állami tisztségviselőkhöz irányították, tájékoztatást kérve annak intézéséről. A levelezési csoport munkatársai készítették elő a panaszosnak vagy kérelmezőnek címzett tájékoztató jellegű válaszlevelet is, amit a KB Iroda, illetve a Minisztertanács Titkárságának - osztályvezető rangú - vezetője írt alá. Névtelen levelekkel 1982-től hivatalosan nem foglalkoztak. A levelezési csoport munkáját illetékesség szerint a KB első titkáráként, illetve miniszterelnöksége idején e minőségében Kádár János felügyelte. A KB-iroda ilyen értelemben előválogatást végzett. Az ügyintézésnél betartották a szolgálati utat, s ügyeltek arra, hogy egyetlen, névvel aláírt levél se maradjon válasz nélkül, ugyanis Kádár János nem szerette az elintézetlen, befejezetlen, lezáratlan ügyeket, így a megválaszolatlan leveleket sem, amelyekre a lehető legrövidebb időn belül választottak.

Forrásközlésünkben olyan levelekből válogattunk, melyeknek címzettje Kádár János, a párt első titkára volt. Kádár János a hozzá írt leveleket minden esetben megkapta, sok esetben saját maga válaszolt a levelekre, illetve a párt láttamozta azokat. Természetesen e válaszlevelekből Kádár János ellentmondásos alakja nem tükröződik teljes mértékben, azonban mégis rávilágít néhány olyan fontos jellemzőre, amely meghatározta politikai véleményét. Megítélésünk szerint ez a néhány, még nem publikált levél hűen visszaadja a Kádár-rendszer első másfél évtizedének világát, legalábbis az egyszerű emberek szemüvegén keresztül. Az esetek többségében nem is a szereplők a fontosak, hanem maga a jelenség, amely elválaszthatatlan a kortól, a háttér, amely többet mond mindenféle elemzésnél, magyarázkodásnál. A levelek közzétételével célunk annak bemutatása, hogy Kádár János miért utasította el azokat a felkéréseket és meghívásokat, amelyeket nagy számban kapott.

A közötti levelek tartalmi szempontból eltérő információkat közölnek, az akkor lezajlott események legváltozatosabb példáit nyújtják. Kezdjük a levélírókkal. A levélírók között budapestiek, vidékiek, sőt egy román és egy szovjet levélíró is található.

A Kádár Jánoshoz írt levelekben a szeretet, a rajongás sokféle formájával, fokozatával találkozhatunk. A meghívók mindenféle sallang nélkül különféle rendezvényekre, eseményekre, előadásokra hívták meg az országot „vezetőjét” azért, hogy saját szemével győződjön meg elért eredményeiről, és lássa munkájukat, életük, sorsuk alakulását. Emellett persze Kádár részvétele emelte volna rendezvényük, munkájuk s nem utolsósorban a levélíró(k) súlyát is. A levelek érdekes adalékkal szolgálnak a kor megértéséhez, s ahhoz is, hogy az ország első embere miért tartotta fontosnak, hogy válaszoljon ezekre a meghívásokra, amelyeket kategorikusan elutasított. Az, hogy kinek milyen stílusban válaszolt Kádár a hozzá érkező magánlevelekre, egyértelműen jellemzi személyiségét. Sok esetben néhány udvarias, általános, rövid válasszal elintézte az ügyet, máskor megindokolta a nemleges válasz okát. A levelekre adott válaszok viszonylag hamar elkészültek, egy-két hétnél tovább egyetlen válaszra sem kellett várni. Némelykor előre megírt séma alapján íródott a válasz, de előfordultak személyre szóló értesítések is. A válaszok hossza általában fél-egy oldalnál tovább nem terjedt. Véleményem, állást nem foglalt az eseményekkel kapcsolatban, csupán különböző, udvarias formulákkal utasította el a meghívást, például „idő hiányában”, „egyéb irányú elfoglaltsága miatt” nem tud eleget tenni a meghívásnak, vagy „saját kedvemre, nem »hivatalból« és nem kötelességként” nézne meg egy előadást, „kerülöm az üres formáságokat, s nem vállalom olyasmit, amiről tudom, hogy nem végezhetem el azt, amit erkölcsileg kötelezőnek tartok” vagy „nagyon elfoglalt, személyemet illető dolgokban tartózkodó természetű ember vagyok”. Indoklást csupán egyetlen esetben tett, amikor kijelentette, hogy „nem szeretem a személyi kultuszt, és nem szeretem a formális dolgokat”. E kijelentése egyértelműen elárulja, hogy milyen kapcsolat volt „uralkodó és alattvaló” között. Ha Kádár levelezését összevetjük a Rákosi Mátyáshoz írt levelekkel, aki szintén nagy számban kapott hasonló típusú leveleket, megállapíthatjuk, hogy az ötvenes évek elejéhez hasonló, sokszor megrendelésre készített dicsőhimnuszokat Kádár soha nem kapott. A meghívólevelek - úgy tűnik - mélyebb érzelmeket tükröznek, és bár a levelekre adott válaszok inkább kimértek, személytelen, üres szövegek. Tehát a válaszlevelek lényeges eleme a semmitmondó formulák alkalmazása, amelyek azt sugallják a címzettnek, hogy ő nagyon szívesen elmenne minden esetben, de nincs ideje. Olyan szövegeket használ a levelekben, amelyeken nem lehet megsértni. A levelekre adott nemleges válaszok után minden esetben megköszöni a meghívást, további jó egészséget kíván a levélíróknak, családjának, kollégáinak, barátainak.

Források

Kádár egyes társadalmi csoportokban már az 1956-os forradalom után is elfogadott volt, amit bizonyít az 1957-ben keltezett első levél is. A levelet a balassagyarmati járás úttörő csapatvezetőinek kollektívájára írta Kádár Jánosnak Az úttörőmozgalom szélesebb alapokra helyezése érdekében sorakba hívták mindenkit, akit közelállónak éreztek, és akiről tudták, hogy „szereti gyermekeinket”. Ezek közé tartozónak érezték Kádár Jánost is, aki évekkor korábban képviselő volt Balassagyarmaton, és a „mi vidékünkéről indult el”, és „nem felejtette el a mi palóc népünket”, ugyanis beszéde - véleményük szerint - megőrizte a jellegzetes palóc dialektust, ami ma is „megmelegíti szívünket”. A levélben felkérték Kádár Jánost, hogy vegyen részt a járás úttörő elnökségében, és legyen az úttörők „patronálója”. Az elküldött levelet, nyomatékként, 25 csapatvezető aláírásával meg is erősítették. A dátum nélküli levélre 1957. október 14-én ment el a nemleges válasz, melyben Kádár János közölte, hogy a járási úttörő elnökségben „semmi módon” nem tud részt venni, mert ennek megvalósítása „inkább üres formáság, mint reális dolog lenne”. Kérte az elnökséget, „értsék meg” álláspontját, és reméli, hogy mindenféle elnökségi tagság nélkül is találkozni fognak, „nem is egyszer”. A levélre adott lakonikus válaszból kitűnik, hogy a pártvezető mindattól, ami a korábbi politika ismertetőjegye volt, tartózkodik: „nem szeretem a személyi kultuszt és nem szeretem a formális dolgokat”. Ezt a gondolatot a későbbiekben is előszeretettel használja.

**A Balassagyarmati járási úttörőelnökség járási úttörőelnökségre való felkérése Kádár Jánosnak.
Mellette Kádár János háρίtó levele.**

Jelzet: MOL XIX-A-2-ss-Ká/746-1957 (2. d.) – 1957. október 14.

A következő, 1958. február 26-án keltezett levelet egy romániai román anyanyelvű állampolgár írta Kádár Jánosnak, amelyben magyar nyelvű elemi iskolai első osztályos tankönyvet kért tíz éves fia számára. A válaszlevelet és az említett könyvet Kádár János személyi titkára, Erdélyi Károly rövid kísérőlevéllel el is küldte a levélben megadott címre.

**Egy román férfi kérése magyar nyelvű elemi iskolai tankönyv küldésére.
Mellette Kádár János igenlő válasza.**

Jelzet: MOL M-KS 288. f. 47. cs. 721. ő. e. – 1958. február 26.

A harmadik levél egy leningrádi munkástól az SZKP XXI. kongresszusa idején érkezett a magyar küldöttség címére Kádár Jánosnak. Az orosz nyelvű levelet és annak fordítását Kádár János csak a magyar küldöttség hazautazása után kapta kézhez, amikor a meghívás „már tárgytalan” volt. A második világháború alatt Magyarországon is harcoló volt katona kérte az SZKP XXI. kongresszusán résztvevő magyar küldöttséget, hogy a kongresszus után látogassanak el Leningrádba, menjenek el családjához vendégségbe és „nézzék meg saját szemükkel” hogyan él egy egyszerű szovjet család. Kádár János válaszlevelében kiemelte, mivel a levélíró L. V. Kaszatkin részt vett Magyarország felszabadításában, „kétszeresen kedves és megtisztelő” számára a meghívás, ezért „igazán sajnálom”, látogatás elmaradását.

**L. Kaszatkín, leningrádi munkás meghívó levele Kádár János számára.
Mellette Kádár János háritó levele.**

Jelzet: MOL M-KS 288. f. 47. cs. 723. ó. e. – d. n. 1958.

A negyedik, 1959-ben keltezett levelet Duráczy József, a siketnémák kaposvári intézete igazgatója írta Kádár Jánosnak, aki levelében arról számolt be, hogy összefogással és több mint hárommillió forintos költséggel megépítették Kaposvárott hazánk első, de tudomása szerint Európában is egyedülálló szakintézetet, a Siketnémák Kaposvári Központi Óvodáját. A levélíró kiemelte, a fogyatékosok oktatásának kérdése minden országban fontos, amire a most megépült óvoda a lehetőségek „ékes bizonyítéka”. Végezetül meghívta Kádár Jánost az óvodaavató ünnepségre, mert „még ilyen vonatkozásban nem köszönhetjük Somogyban Kádár Elvtársai”. Kérte, fogadja el a meghívást, és a részletek megbeszélésére a Titkárság útján „megbízottjához felrendelni szíves legyen”. Az elutasító válaszra nem kellett sokáig várakozni. A másolaton kézírással szerepel, hogy beszéltek Vilmon Gyulával az Egészségügyi Minisztériumból, akitől kérték, hogy amennyiben jelentős ügyről van szó, valaki menjen le a minisztériumból. Ugyanakkor, szintén kézírással jelezték, hogy [popup title="Ilku P[ál]" format="Default click" activate="click" close text="Ilku Pál (1912–1973), politikus, miniszter. 1952-től a Magyar Néphadsereg vezérőrnagya, a Politikai Főcsoport főnök helyettese, majd 1958-ig vezetője. 1957-től 1958 februárjáig honvédelmi miniszterhelyettes, 1958–1961 között művelődésügyi miniszterhelyettes, 1961–1973 között művelődésügyi miniszter. "] az alapkötetételnél már ott volt, ezért most utasították a Gyógypedagógiai Főosztály vezetőjét, hogy menjen le Kádár János helyett.

**Meghívó levél Kádár Jánosnak a Siketnémák Kaposvári Központi Óvodájának megnyitására.
Mellette Kádár János háritó válasza.**

Jelzet: MOL M-KS 288. f. 47. cs. 725. ó. e. – 1959. augusztus 12.

Egy másik, szintén 1959-ből származó, kézírással írt levél egy jótékonyági estre szóló meghívást tartalmazott Kádár János részére. Az MSZMP II/5-ös körzete 1959. február 28-án jótékony célú farsangi estét rendezett az Áldás utcai iskola nagytermében, melyre meghívták Kádár Jánost és „kedves hozzátartozóit”. Az éjfélig tartó bál műsorában olyan neves előadóművészek léptek fel, mint Ascher Oszkár, Benedek András, Bilicsi Tivadar, Mátyás Mária, Mikes Lilla, Szeszler Mária előadóművészek, és az Ady Endre utcai tanítóképző énekkara. A rövidke meghívó levélre Kádár János nevében csaknem egyoldalas válaszlevelet küldtek. A levél első sora mentegetődzéssel kezdődik, mert a meghívó személyek Kádárt a lakásán akarták meglátogatni, ahol nem szokott tárgyalásokat folytatni, ezért az őrség nem engedte be őket. Ezt követően a szokásos válasz következett. „Az előadásra, sajnálatomra - nem tudok elmenni”. Két jegyet azonban kért az előadásra, mert az előadás bevételeit jótékony célokra fordítják. Vagyis el is megy, meg nem is. Ismételt magyarázkodásával kijelenti: „értsenek meg velem kapcsolatban két dolgot”. Becsüli a körzet munkáját, tiszteli az elvtársakat, ugyanakkor „életkörülményeimmél fogva lehetetlenség”, hogy a körzet munkájába és életébe közvetlenül bekapcsolódjék. „Én csak közvetve, a beosztásom szerinti munkámmal tudok segíteni a körzetnek - erre mindenkor törekedni is fogok”.

**Meghívó egy második kerületi pártkörzet jótékonyági estjére.
Mellette Kádár János hártó levele, két jegy vásárlásának igényével.**

Jelet: MOL M-KS 288. f. 47. cs. 724. ó. e. – 1959. február 27.

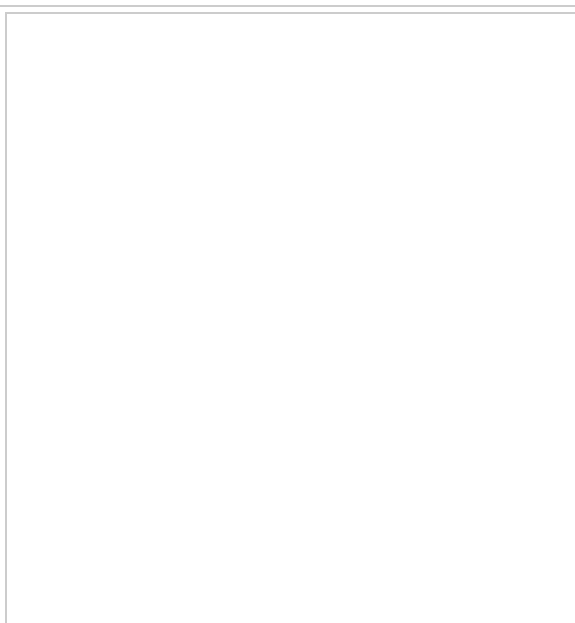
Az Állami Bábszínház vezetősége és társulata 1960. december 19-én Kádár Jánost meghívta egy előadásra. Műsortervet is mellékeltek a levélhez. Az ötletet az adta, hogy Kádár legutóbbi moszkvai tartózkodása alatt megnézte Szergej Obrazcov bábszínházát, s ezért egy szakmai jellegű beszámolót is szerettek volna tőle hallani. A levélírók szerint Kádár látogatásának „nagy erkölcsi jelentősége volna” a színház életében, mert azt jelentené, hogy a vezetők felfigyeltek a Bábszínház munkájára. Kádár János „természetesen” nem vállalkozott moszkvai bábszínházi tapasztalatainak beszámolására, már csak azért sem, mert a „báb-színházakkal kapcsolatban legfeljebb, mint laikus néző” jöhetett volna számításba. „Saját kedvemre, nem »hivatalból« és nem kötelességként” ígérte meg egy előadás megtekintését azért, mert korábban - számára „kedvezőbb feltételek között” (1954-1955-ben) - megnézte a bábszínház felnőtteknek szóló előadásait.

**Kádár János meghívása az Állami Bábszínházba.
Mellette Kádár János válaszelevele.**

Jelet: MOL M-KS 288. f. 47. cs. 730. ó. e. – 1960. december 19.

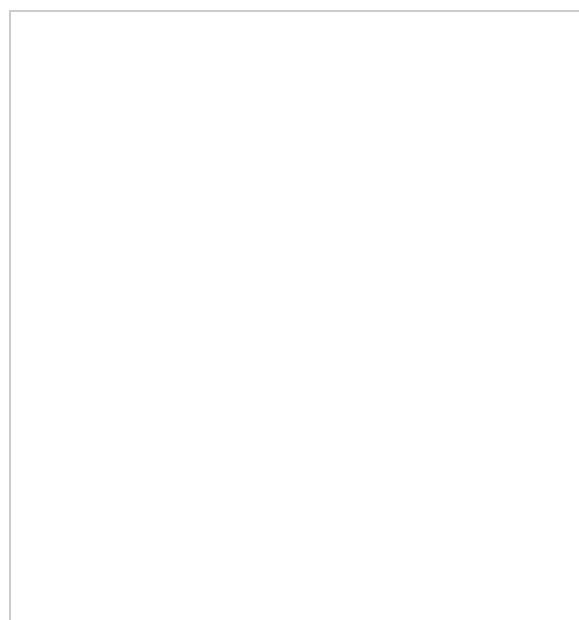
A két évvel később, 1962. április elsején írt levélben Fodor Józsefné postai dolgozó Kádár Jánost munkahelyére, a Posta Központi Javító Üzemébe hívta meg. Konkrét időpontot nem adott meg, de kérte, hogy az ötéves tervbe iktassa be üzemük meglátogatását. Levelében arról próbálta meggyőzni Kádár Jánost, hogy látogatását „nem bánja meg”. Úgy is, mint az ország vezetője, de úgy is, mint műszerész, érdekelni fogja az üzem, mert 1957 óta sokat fejlődött. A levélre Kádár megbízásából, tíz nap múlva Sándor József, az MSZMP KB Iroda vezetője, az első titkár közvetlen munkatársa válaszolt, megköszönve és „egyéb irányú elfoglaltsága miatt” elhárítva a meghívást.

**Fodor Józsefné meghívása a Posta Központi Javító Üzemébe.
Mellette Sándor József KB Iroda vezető elutasító levele.**

Jelzet: MOL XIX-A-2-ss-KJ/340-1962 (5. d.) – 1962. április 1.

1967-ben Horváth József, a Vegyszer Vállalat tiszakécskei gyáregységének II. Rákóczi Ferenc szocialista brigádvezetője kérte Kádár Jánost, hogy vállalja el a brigád tiszteletbeli tagságát. Remélték, hogy a főtitkár nem zárkózik el a kérés elől, és beírhatják brigádnaplójukba Kádár János nevét is. Kérték továbbá, hogy Kádár János fogadja brigádjuk ötfős küldöttségét. A válasz ismét a megszokott volt: „Kérem, értsenek meg jól. Minden hasonló tiszteletbeli tagságot elhárítok, mert ellenzek mindent, ami csak halványan is emlékeztet a »személyi kultusz« idején volt jelenségekre”. A másik ok, amiért nem fogadta el a felkérést: „kerülöm az üres formásokat, s nem vállalom olyasmit, amiről tudom, hogy nem végezhetem el azt, amit erkölcsileg kötelezőnek tartok, és kötelezettség még a tiszteletbeli tagsággal is jár”. Végül, mintegy engesztelésként kérte, hogy időnként tájékoztassák őt életükről, vállalásukról, eredményeikről.

**Egy tiszakécskei brigád tiszteletbeli tagságra felkérő levele Kádár Jánosnak.
Mellette a pártvezető hártó levele.**

Jelzet: MOL M-KS 288. f. 47. cs. 740. ó. e. – 1967. március 13.

Közlésünk utolsó levele 1978 májusában íródott, ami már az „érett szocializmus” időszaka. A levélben Nyerges Ágnes, a *Magyar Konyha* főszerkesztője azzal a kéréssel kereste meg Kádár Jánost, hogy az „Édesanyám főztje” című sorozatba írja meg gyermek- és fiatalkori emlékeit édesanyja konyhájából, az otthoni ízekről, a közös ebédekről és vacsorákról. Mutatóba megküldték az újság eddig megjelent számait. A mai viszonyok között elfogadott riport, illetve cikkforma akkoriban kezdett megjelenni Magyarországon. A főszerkesztő érvelése szerint „egyre erősebb az emberekben a kívánság, hogy magánemberként is megismerjék vezetőinket”, különösen visszaemlékezés formájában, hiszen a szülői ház és az édesanya emléke mindenkiben nosztalgiákat ébreszt. Ha nincs ideje, akkor a szerkesztőség egy munkatársa magnóval felkeresi, és a visszaemlékezést leírják, megjelenés előtt bemutatják Kádár Jánosnak, és így kevesebb idejét veszik igénybe. Kádár János most sem tett kivételt, s közölte, hogy személyes benyomásai szerint is jól szerkesztett, színes és érdekes lapról van szó, azonban az interjúra nem vállalkozik, mivel „nagyon elfoglalt, személyemet illető dolgokban tartózkodó természetű vagyok”, s ha az interjú adását elkezdené, akkor más sajtóorgánumok részéről is óriási nyomás alá kerülne, amit nem vállalhat.

**A „Magyar Konyha” főszerkesztőjének felkérése visszaemlékezésre
Kádár Jánosnak az Édesanyám főztje című rovat számára.**

Jelzet: MOL M–KS 288. f. 47. cs. 762. ó. e. – 1978. május 16.

Az 1980-as években megrikkulnak az ilyen tartalmú meghívások, ami jelzi a társadalom gondolkodásának átalakulását, a „nagy vezetők” iránti szeretet, lelkesedés és bizalom korábban elfogadott kifejeződési formáinak eltűnését. Mindez nem választható el a stagnáló gazdaság miatt a rendszer népszerűségének csökkenésétől, a szocializmus iránti kiábrándultságtól.

Címkék:

[MSZMP](#) ^[2]

[Kádár János](#) ^[3]

[Minisztertanács](#) ^[4]

[Központi Bizottság](#) ^[5]

[meghívók](#) ^[6]

Kiadás: 12. évfolyam (2012) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/kedves_kadar_elvtars.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/kedves_kadar_elvtars.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mszmp>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-janos>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/minisztertanacs>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kozponti-bizottsag>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/meghivok>